

8.5 PARTNERKAPCSOLATOK ALAKÍTÁSA A FENNTARTHATÓSÁG JEGYÉBEN

A család előkelő helyet foglal el az értékhierarchiában, de a család tudományos és hétköznapi értelmezése változó. Véljük, a család, mint társadalmi intézmény számos változással küzd és ennek megítélése ellentmondásos: a család a 21. században válságot él át, vagy értékhordozó változáson megy keresztül. Egyre több a csonka, vagy vegyes családban élő gyerek, a mozaikcsaládba születő, ahol a gyermek csak az egyik szülőt ismeri, nem ritkán fordulnak elő az állami gondozásba, majd nevelőszülőhöz kerülő gyerekek, másrészt a gyermekeiket versenyeztető, de az érzelmi életükre kevésbé figyelő szülőkkel is találkozunk. Mindezek alapján kijelenthető, hogy soha nem hárult ilyen óriási felelősség az óvodapedagógusokra, mint napjainkban.

Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Kormányrendelet az óvodák számára a családi nevelés kiegészítését írja elő. Az óvoda kapcsolataiban a következőképpen fogalmaz: „Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait. A családhoz illesztett segítségnyújtás elképzelhetetlen anélkül, hogy ismernénk a szülő és a gyermek igényeit, lehetőségeit, korlátait. **Mit tehet az óvodapedagógus a családdal való szoros együttműködés érdekében?**

Az óvodapedagógus szülővel való kapcsolata többféle lehet, az igazi hatékonyság érdekében az együttműködésre törekvő, a partnerségre épülő, a segítségre, bátorításra szolgáló formákat részesíti előnyben. Az óvodapedagógus még az óvodába lépés előtt felveszi a kapcsolatot a családdal, igyekszik elnyerni a bizalmukat. Azért, hogy a későbbiekben megtalálják közös hangot, a nevelési elgondolásaikat, nézeteiket, módszereket közelítsék egymáshoz. Törekszik a megfelelő kommunikációs csatornák megnyitására a kétirányú kommunikáció kialakítására. Fontos, hogy a szülő lássa, hogy a pedagógus megbecsüli, együttműködésre törekszik, partnerként kíván részt venni a gyermek nevelésében. Adjon hangot őszinte elismerésének, erősítse meg a legapróbb pozitív törekvéseket és eredményeket, hisz a fejlődés kis lépésekben valósul meg. Igyekezzen az óvodai csoport szülői közösségét úgy szervezni, hogy mindenki megtalálja benne a helyét, vegye figyelembe a kapcsolatépítés során az egyéni érdeklődést. Koncentráljon a szülő

„személyes kompetenciáira”, engedjen bepillantást az óvoda életébe, a mindennapi apró tevékenységekbe is, hogy a szülő láthassa a tervszerű átgondolt nevelés, egyéni fejlesztés lehetőségeit.

A családközpontú pedagógia Csákvári Judit, Törökné Kovács Gabriella, és Cs. Ferenczi Szilvia „A családközpontú pedagógia gyakorlata” című munkája alapján a család működésének rendszerszemléletű megközelítésén alapul, lényegi kiindulópontja, hogy az intézményes nevelés sikeressége nagymértékben függ attól, hogy a nevelő mennyire ismeri az egyes gyermekek családi hátterét, a családi nevelés jellemzőit, mennyire támaszkodik annak értékeire, és hogyan tudja támogatni a szülőket gyermekeik nevelésében, szülői kompetenciájuk erősítésében.

A családnak van szerkezete, funkciója, és tagjai folyamatos kapcsolatban vannak egymással, mely kapcsolatot szabályok, normák alakítják, irányítják. A család egy élő rendszer, ahol minden családtag viselkedése, gondolkodása, személyisége hatással van a többi családtag viselkedésére, gondolkodására, személyiségére, és ahol közösen alakítják a családi szokásokat, a kommunikációt, a konfliktusok megoldását, a feszültségekkel való megküzdést, a családi szerepeket. Az egész több, mint a részek összessége, azaz minden családban kialakul valamilyen egység, és rend, a család működését nem tudjuk úgy megérteni, ha tagjait, tulajdonságait egyszerűen egymás mellé helyezzük, hanem egymáshoz való viszonyukban és kommunikációs jellegzetességeik, szokásaik, értékeik, hagyományaik mentén érthetőek meg, ezeken keresztül lehet egy-egy családhoz kapcsolódni.

A család nem légtüres térben létezik, része a **humánökológiai** rendszernek. A gyermekek változatos családi környezetben nőhetnek fel, a **szokások, normák, szabályok és értékek széles spektruma** jellemezheti a családokat. A családi működést, a gyermek fejlődését számos tényező befolyásolja, melyeket úgy tudunk elképzelni, mint koncentrikus köröket a gyermek körül. Ide tartozik a szűkebb és tágabb család, a bölcsőde, óvoda, iskola, a szülő munkahelye, de a gyermeknevelési szokások, kultúra, gazdasági helyzet, sőt, például az adott ország törvénykezése is befolyásolja a családok életét. Vannak tényezők, melyek közvetlenül (például családtagok, saját kisgyermeknevelő), és vannak, melyek közvetetten, például a szülőkön keresztül hatnak a gyermek fejlődésére, ilyen lehet pl. szülők munkahelye (Danis és Kalmár, 2011). A gyermeki fejlődés rizikó- és védőfaktorok összjátékának eredményeként alakul. Az Alapprogram által elvárt, családhoz illesztett segítségnyújtás előírt alapfeladata valamennyi óvodai intézménynek. Melynek meg kell jelennie az intézmény pedagógiai programjában, úgy, hogy az óvodák szabályozó dokumentumában helyet kell, kapjanak a családi neveléshez kapcsolódó konkrét óvodapedagógusi feladatok is. Kérdésként vetődik fel, milyen módszereket eljárásokat alkalmazzunk nevelőmunkánk során, hogy

milyen segítő támogatást tudunk nyújtani a fenntarthatósági törekvéseinkkel, hogy azok megfeleljenek a korai intervenció korszerű paradigmáinak.

A fenntarthatóság a folyamatos megújulást is jelenti, mind a természeti környezetünket, mind társadalmi igényeket tekintve, amely szorosan összefügg a gazdaság és a technika fejlődésével, így jelentősen befolyásolja a hétköznapijainkat is. Szükséges, hogy az óvodapedagógus az alapvető értékek közvetítése során a környezettudatos életszemléletet, mint természetes és szükséges attitűdöt közvetítse a gyermekek, családok felé. A nemzedékek rugalmas alkalmazkodása a megváltozott körülményekhez mára már nélkülözhetetlen, ami magával vonja a változtatás szükségességének felismerését és a cselekvés igényét is.

A korai intervenció egy gyűjtőfogalom, amely magában foglalja nemcsak a gyermek konkrét megsegítését, hanem a veszélyeztetett gyermek családjának, a szűkebb-tágabb környezetének a támogatását is, egyfajta komplex tanácsadást és beavatkozást.” A hátránycsökkentésben elkötelezett óvodapedagógus intervenciója tehát nem korlátozódhat csupán az óvoda gyermekeire. Amennyiben hatékony segítséget szeretnénk nyújtani, elsődleges feladatunk kell, legyen, hogy megismerjük a gyermek családját és szükség esetén segítsük őket szülői feladataik ellátásában. A család a gyermek személyiségfejlődésére legerőteljesebben ható csoport, ahol a felek interakciói, egymásra gyakorolt hatásai életre szólóak, éppen ezért fontos az elhivatottságunk arra vonatkozóan, hogy a családot, mint egységet szemlélve erősítsük a szülők azon képességeit, melyekkel harmonikus családi légkört teremthetnek meg.

Nélkülözhetetlen ebben a feladatban mindkét fél részéről a motiváció. Az óvodapedagógusoknak kellő motiváltsággal kell a gyermek és családja felé fordulnunk, mivel tudjuk, hogy az óvodában formálódó gyermeki kompetenciák sokkal erőteljesebben és hatékonyabban fejlődnek, ha azt egy támogató családi légkör erősíti meg. Ugyanilyen fontos a szülői motiváció, az, hogy a gyermeket nevelő családokat tegyük érdekeltté abban, hogy akarjanak minél jobb szülővé válni. Teremtsünk arra lehetőséget, hogy a hátrányos helyzetű szülő megértse, miért fontos a következetesség a gyermeknevelésben, mit jelent a kisgyermek egészséges étkeztetése, miért kell világos és érthető szabályokat felállítanunk a gyermekeinek. Fontos, hogy a szülők megértsék és tisztában legyenek azzal, hogy életvitelük, szokásaik, gyermeknevelési attitűdünk milyen pozitív, esetlegesen negatív hatással van kisgyermekük személyiségfejlődésére.

Intervenció gyakorlat, csakis abban az esetben lehet eredményes, ha érvényesül a folyamatban a reflektivitás. Mint ahogyan nincs két egyforma gyermek, ugyanúgy nincs két egyforma család sem. Az egyik család esetében jól bevált módszereinket

nem tudjuk egy másik család esetében hatékonyan alkalmazható, ha azt nem szabjuk rá pontosan az adott családra. Ehhez azonban meg kell őket ismernünk, meg kell keresnünk az adott családhoz leginkább illő segítségnyújtás módszerét, amely csakis az ő esetükben alkalmazható, mivel őket erősítjük szerepükben. A **védőfaktorok** rövid áttanulmányozása lényeges elméleti alap, mivel pontos ismerete segítheti tudatos pedagógiai tevékenységet, konkrét gyakorlati példák bemutatásával segítve a megértést, hogyan **segítheti a fenntartható életmód szemlélete az alkalmazkodóképesség és ellenállóképesség erősítését.**

1. Szülői reziliencia

A reziliencia olyan alkalmazkodóképességet jelent, melyek erősítésével képessé tesszük a szülőket arra, hogy bátran szembenézzenek a mindennapokban adódó gondokkal. Támogatásunk eredményeként fejlődnek azon szülői kompetenciáik, melyek segítségével könnyebben megbirkóznak egy-egy nehéz helyzettel, így azok nem jelentenek veszélyt a gyermek fejlődésére. Az óvodapedagógusnak nyitottnak kell lenni, fel kell ismernünk a szülők erősségeit és ezekre támaszkodva kell segítséget nyújtanunk. Nehéz anyagi körülmények között élő családok megsegítése: Kertészkedésben jártas szülő felkérése az óvodai konyhakert kialakítására, gondozására. Saját otthoni kertgondozás elindítása az eszközök biztosításával, magvak, palánták átadásával. Kézműves délután szervezésével feldolgozzuk az őszelel begyűjtött alapanyagokat: kukorica, csuhé, más termékek. Az elkészült játékokat, tárgyakat gyermekeiknek adhatják, elajándékozhatják, Karácsonyi vásár szervezése: ügyes kezű szülők megkeresése, újrahasznosítható anyagok feldolgozására, „vásárfia” készítésére. A csoport fejlettségének és az óvodapedagógusi és a szülői kapcsolatoknak megfelelően, valamint az alapanyag lehetőségeit figyelembe véve megismertetjük egy-egy a népi kismesterséggel, kertgondozással, ételek tartósításával. A modern családközpontú pedagógia nem a hiányosságokat kutatja, hanem megkeresi azokat a területeket, amelyek mentén segítheti a család felemelkedését. Az így kialakított bizalmi viszony alapja a tisztelet, a tolerancia, ahol a pedagógus őszinte érdeklődéssel és segítőkészséggel fordul a gyermeket nevelő családok felé.

2. Társas kapcsolatok

A családoknak, ugyanúgy, mint az egyes embernek szüksége van arra, hogy jól működő kapcsolatokat építsenek ki. Az óvodában szervezett nyitott ünnepek (Állatok Világnapja ... Madarak és fák napja, karácsony, gyermeknap), közös tevékenységek (szüret, mézeskalácssütés, tároló dobozok készítése), táborozás a közös élmények, a gyermekek, szülők, pedagógusok interaktív programja, elin-

dítja az együttműködést, a kétoldalú kommunikációt, az információk, ismeretek cseréjét a családok, a pedagógusok, és a segítő partnerek között. A társas kapcsolatok alakulnak, megerősödnek, segítik az embert a megküzdésben, segítik a családokat a mindennapi gondok megoldásában. Jóleső érzés azt tudni, hogy másoknak is vannak hasonló problémái, mint a mieink, lelkiileg megerősít bennünket a tudat, hogy ezek megoldásában tudunk kihez tanácsért fordulni. A kisgyermeket nevelő családok gyakran ugyanolyan nehézségeket élnek át, ezért nagyon sok használható, praktikus tanáccsal tudják egymást ellátni. Egyszerű, hétköznapi javaslatokra kell itt gondolnunk, pl.: hogyan tudjuk hatékonyan csökkenteni a beteg kisgyermek lázát, hol tudják a szülők a legolcsóbban beszerezni a gyermek ellátásához szükséges használati tárgyakat, hogyan kell az egyes szociális juttatásokat igényelni.

3. Szülői neveléssel és a gyermeki fejlődéssel kapcsolatos ismeretek

Sok szülőnek nincs pontos ismerete arról, hogy a gyermek egyes életszakaszában mely területek fejlődnek intenzívebben, hogyan tudják segíteni a gyermeki kompetenciák optimális fejlődését. Éppen ezért a családokkal való kapcsolattartás tartalmában meg kell jelenjenek olyan formák, melyek segítséget nyújtanak a szülőknek nevelési kérdésekben, támogatást biztosítanak a gyermekek fejlődésével kapcsolatos problémákra. A közös játékok, dramatikus játék, mozgások, tevékenységek jelenlevő felnőtt részvételével történik, segítséget nyújtanak a szülőknek, nagyszülőknek az otthoni közös tevékenységek megszervezésében. Ötleteket adunk az otthoni minőségi idő eltöltéséhez, mintát nyújtunk a tanulás megsegítésére. Alkalmat biztosíthatunk arra, hogy a kisgyermeket nevelő szülők, ismereteket szerezzenek arról, milyen hatással lehet gyermekük fejlődésére pl.: a bizonytalanság érzésének, a szeretet hiányának a megélése, a következetlen nevelési módszerek alkalmazása. A pedagógusok által irányított közös tevékenységek során új ismereteket és mintát kapnak a gyermekük támogatására, a minőségi együtt töltött időre, hogyan figyeljenek a gyermekük szükségleteire. Hangsúlyt fektetünk a büntetés nélküli nevelés megtámogatására, a gyerekek gondjainak elfogadására és arra, hogyan támogassák őket a megoldásban. Tudatosítsuk a családokban, hogy a gyermek lelki és kognitív fejlődésére hogyan hat a támogató szülői attitűd, a közösen megélt pozitív élmény. A szülői kompetenciák erősödnek.

4. Konkrét támogatás szükséghelyzetben

A hátrányos helyzetű családok sajnos gyakran kerülnek kilátástalan helyzetbe, előfordul, hogy azonnali, gyors segítségre van szükségük, melyet esetleg szegyenle-

nek bevallani. Ilyen helyzet lehet, ha valamelyik családtag elveszíti a munkahelyét, vagy ha elromlik egy háztartási eszköz és nincs anyagi fedezet annak pótlására. A szociálisan érzékeny óvodapedagógus felismeri ezeket a helyzeteket, tisztában van az adott körülményhez illő támogatási formákkal, és képes úgy segítséget nyújtani, hogy azzal nem sérti a segítségkérő méltóságát. Jó alkalom lehet erre a csereprogramok szervezése kinőtt, de jó állapotú ruhák, az otthon már nem használt játékok, könyvek cseréje. Adományozás: Feleslegessé vált járművek (roller futóbicikli stb), játékok, könyvek átadása arra rászoruló családoknak való eljuttatása.

5. A gyermekek társas és érzelmi kompetenciái

A kisgyermekek szociális és érzelmi kompetenciáinak megfelelő szintű fejlettsége nagymértékben hozzájárulnak az intézményes nevelés sikereihez. Napjainkban egyre nagyobb hangsúlyt kap e terület fejlesztése, mivel a kognitív készségek mellett a társas és érzelmi készségek fejlettsége is szükséges a sikeres iskolai teljesítmény eléréséhez. Tudjuk, hogy ezek részben öröklött, részben tanult elemekből állnak, így ezek tudatos fejlesztését be kell építenünk nevelőmunkánkba. A családközpontú pedagógiai tevékenység elvárja az óvodapedagógusoktól, hogy fontosnak tartásuk, s találjanak alkalmat többek között az alábbi gyermeki kompetenciák tudatos fejlesztésére is: empátia, tolerancia, türelem, kitartás, lelkiismeretesség, optimizmus, önbizalom, önértékelés, önbecsülés, önszabályozás, önkontroll. Fontos, hogy segítsük a szülőket abban, hogy képesek legyenek felismerni a gyermekek érzelmi szükségleteit, és segítsék őket a társas kapcsolatok alakításában. Csoportos, mikro csoportos, tevékenységek: problémafelvetések – megoldások keresése, kísérletek, modellek készítése, hangverseny- színházlátogatás, drámajáték.

A családközpontúság egy ellátási filozófia:

- amelyben a döntő szerep a felismert és elismert családé
- amely támogatja a családot alapvető gondozói és döntéshozói szerepében
- amelyben a szülők és szakemberek egyenlők.
- a folyamatos, kölcsönös, erősségeken alapuló partneri kapcsolat a család és az intézmény között.
- Az elköteleződés megvalósulása az alábbi faktorok segítségével lehetséges:
  - Az intézmény nevelési programja bátorítja a családi részvételt a gyermek nevelésével kapcsolatos döntéshozatalban, lehetőséget teremt a folyamatba való aktív bekapcsolódásra.
  - Folyamatos kétoldalú kommunikáció, melyet számos módon elősegít

- az intézmény, igazodva a család nyelvhasználati jellegzetességeihez.
- Együttműködés és az ismeretek, információk rendszeres cseréje.

A családközpontú gyakorlat megvalósítása során a nevelő és az intézmény:

- felismeri, hogy a család jelenti az állandóságot a gyermek életében;
- bátorítja a szülő-szakember együttműködés minden szintjét, a személyes ellátástól a
- programok fejlesztésén / implementálásán / értékelésén keresztül a szakpolitika formálásáig;
- tiszteletben tartja a családok etnikai, kulturális, szocio-ökonómiai sokféleségét;
- felismeri a család erősségeit, egyediségét és különböző megküzdési módjait;
- támogató módon osztja meg a teljes és elfogulatlan információkat;
- bátorítja a családok közötti kapcsolatépítést, egymás támogatását;
- az eltérő fejlődésmenetű gyermekeket és családjaikat a létrehozott rendszer részének tekinti;
- akadálymentes szolgáltatási rendszert tervez, amely rugalmas, kulturálisan kompetens és a családok valódi szükségleteire reagál.
  - Erősségek hangsúlyozása a hiányokkal szemben.
  - A család választásainak és kontrolljának támogatása a források és lehetőségek terén.
  - Együttműködő kapcsolatban a szülő és a szakember.

A családorientált szakember, óvodapedagógus:

- Ismeri az erősségeket, védőfaktorokat általában.
- Ezeket felismeri a család és a gyermek életében, működésében.
- Személyre szabott, konstruktív visszajelzést ad.
- Ismeri a lehetőségeket, forrásokat általában.
- Informálja a családokat a szükségleteiknek megfelelő forrásokról és lehetőségekről.
- A családot tekinti a döntéshozónak saját működésükben.
- Képes a család által választott úton támogatni őket.
- A családot a gyermek legfontosabb közegének tartja.
- A szülőt önmagával egyenrangú szakértőnek tartja a gyermek körüli döntésekben.
- Saját szakmai kompetenciájával kiegészíteni és nem legyőzni igyekszik a szülő kompetenciáját.

A családi nevelés megismerése, támogatása tehát kiemelt jelentőségű a fenntartható szemlélet alakításában. Szülőkkel együtt szervezett rendezvények, segítik az óvoda és a szülők együtt-működésének erősítését. A közös programok nem csak az ünnepeket tartalmazzák, hanem a szülőkkel együtt megszervezett, kirándulásokat, zöld jeles napok programjait, fenntarthatósági és kulturális eseményeket és az ezekre való felkészülést is.

Az óvoda hatása a szülői házra

Az óvodapedagógusok munkája mellett, az élő környezethez való pozitív viszony kialakításában, az erkölcsi értékek elfogadásában, a család elsődlegesen meghatározó. A szülők egyéni felfogása, viselkedésmódja a gyermek számára követendő. (A negatív viselkedés oka a környezetről szerezhető ismeretek hiánya.) Ezek miatt szükségesnek tartják szinte minden óvodában a szülők ismereteinek kiegészítése, természethez való pozitív kötődés elősegítése. Ezekhez a hétvégeken szervezett közös családi kirándulások bizonyultak a legjobbak. Az óvónők viselkedése, a természethez és a gyermekekhez való fordulásuk a példa erejével hat.

Szülői értekezleten, nyílt napokon gyakran beszélgetnek, kitűzött témaként a természet-, környezetvédelem fontosságáról, az egyszerű ember mindennapos cselekedeteiről. Környezeti nevelés területén fokozott a felnőtt modell felelőssége. A pedagógusok, tudják, hogy a szokások nagyon korai életszakaszban alakulnak ki. Azok a pozitív, (negatív) élmények, amelyek alapvetően meghatározóak

a felnőtt ember gondolkodásánál, életmódjánál, az első években megtörténnek. Régen a családok önellátóak voltak. Fontos volt a megfelelő munkamegosztás. Generációk éltek együtt. A gyerekek már korán feladatokat kaptak, így észrevétlenül elsajátították az alapvető munkafolyamatokat, belenevelődtek a rendszeres munkába. A gyerekek játékaiknak nagy részét a felnőtt életet utánzó játék volt. (*Környezettudatosság házunk táján, 2011*) A nevelésben a leghatékonyabb módszer a példamutatás. A gyerekek világlátását a mindennapiság formálja, ahogyan otthon, az óvodában bánunk velük, amennyi szabadságélményben részesítjük őket. Az egészséges életmódra nevelés szempontjából is meghatározóak azok a viselkedésminták, viszonyulási módok, amelyet a gyermek, otthon és az óvodában elles.

Óvodai nevelés a családi neveléssel szorosan együttműködve szolgálja a gyermek fejlődését. A gyermek születésekor egy adott környezetbe érkezik. Részévé válik a család értékrendszernek, szocializálódik. A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, az óvoda ebben csak kiegészítő szerepet vállalhat. Az óvodai nevelés a családi nevelést kiegészítve, a családdal együttműködve éretté teszi a gyermekeket az iskolai életre.

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtást (védőfaktorok alkalmazása) családhoz illesztett megoldásait.

Családdal együttműködve milyen tevékenységeken keresztül vezethetjük rá a gyermeket a környezet védelmére?

Szűkebb és tágabb környezetünkben a mindennapos tevékenységeink során sok mindennel takarékoskodhatunk, ilyen a víz takarékos használata. Energiatakarékos vízcsapok felszerelésével, víztakarékos WC öblítő használata, a csapadékvíz gyűjtésével, melyet fel tudunk használni a növények locsolásához, kiskert gondozásához. Takarékoskodás a villannyal, nem égetjük feleslegesen a lámpát, odafigyelve a mellékhelyiségeknél. Takarékoskodjunk a papírral, napjainkban úgy gondolom ez nagyon fontos feladat, rengeteg felesleges papírhasználat van a mindennapokban. Az óvoda mindennapjaiban a papírral való ésszerű gazdálkodás különösen fontos, hiszen a papírhasználat tekintetében „nagyfogyasztónak” számítunk. Fontos, hogy a takarékos papírhasználat tudatossá váljon a gyerekek életében. Ennek érdekében a következőkre hívjuk fel figyelmüket. A papír mind-

két oldalát használják, papír zsebkendő, szalvéta, WC-papír takarékos felhasználása, rontott fénymásolatok, számítógépes papírok nagyon jól használhatók a mindennapos rajzoláshoz. Használt papírból sok hasznos szép dolgot készítünk a gyerekekkel rajz, életvitel, manuális foglalkozások alkalmával. Ezáltal nem csak finommotorikájuk, esztétikai érzékük fejlődik, hanem megtapasztalhatják azt is, hogy hulladékból milyen szép és érdekes dolgok készíthetők. Szervezünk minden évben papírgyűjtést, illetve ilyenkor a PET palackokat is összegyűjtjük. Használjuk a palackzsugorítót. Beépítjük a mindennapokba a szelektív hulladékgyűjtést, tevékenységeket szervezünk. Ellátogatunk a helyi hulladékudvarba, ahol a gyerekek megfigyelhetik, hogy a háztartási hulladékot hogyan tudják megfelelően, szelektíven gyűjteni és leadni a hulladékudvarba. A nagy bevásárló központokban már van üveg, flakon, ruha, elem stb. visszaváltó automata, ezeket is megnézzük és felhívjuk a gyerekek és a szülők figyelmét ezek használatára.

Külső partner kapcsolatok

Az intézmények külső kapcsolatai rendszerének egy részében (pl.: fenntartó) a kapcsolattartó személye többnyire az intézmény vezetője. Áttekintve a kapcsolattartás tartalmát, formáit elmondható, hogy sok olyan kapcsolódási pont található, amelyben a nevelőtestületi tagok kompetenciája sem kérdő jelezhető meg a képviselő tekintetében. Gondoljunk csak azokra az eseményekre, amelyekben a személyes találkozásoknak, ismeretségeknek, a közös programok szervezésének, a gyermekekről szükséges információk megbeszélésének és még sorolhatnánk, mi mindenben lehet és kell a nevelők aktív részvételére, együttműködésére építeni a minőségi kapcsolatok elmélyítése érdekében. Ezek az együttműködések akkor lesznek sikeresek, ha a megvalósításban az óvoda nevelőtestületének lehetőleg minden tagja részt vesz a maga kompetencia határain belül.

Az óvoda és az iskola kapcsolata

A két intézmény-egység egymás munkája iránti kölcsönös érdeklődés hozzájárulhat a nevelési célok, elképzelések megismeréséhez, közelítéséhez, támogatásához. Az óvoda és iskola működésében kiemelt szerepet kap az átmenet kérdése, ezért a partneri együttműködés keretében egymással összefogva, közös párbeszédre alapulva szükséges megkönnyíteni a gyermekek átmenetét. szakmai programok kidolgozásával, működtetésével, amely biztosítja a gyermek folyamatos, zavartalan személyiségfejlődését. A partneri együttműködés keretében közös szakmai programok kidolgozásával, működtetésével könnyíteni az átmenetet. Közös program lehet a komplex játszóház, kézműves tevékenységek, környezetvédelmi

világnapok közös programjai, kirándulások, vagy éppen rajzkiállítás. Fontosnak kell tartani, hogy az óvoda – iskola együttműködési tartalmai a nevelési év indításakor közösen egyeztetett, ütemezett tematika alapján történjen, szolgálva a természetes illeszkedést az óvodai neveléshez.

Egyéb partnerek

Azokat a partnereket szokás ebbe a körbe sorolni, amelyekkel a kapcsolatrendszer minősége nagyban befolyásolja a nevelési folyamatokat, az együttműködés révén hozzájárulnak az intézményi célok, feladatok megvalósításához, a gyermekek teljes személyiségének fejlesztéséhez. Az óvodákkal kapcsolatban lévők lehetnek:

- természetvédő egyesületet
- erdei, illetve szabadidő központok
- természettudományi tematikájú múzeumok
- alapítványok
- védőnő, gyermekorvos
- kulturális és közművelődési intézmények
- művészeti csoportok
- családvédelmi szervezetek
- más óvodák

Az óvodákban működő partnerkapcsolati együttműködésben kiemelt jelentőséggel bír a kommunikációs módok minősége. Annak érdekében, hogy jó kapcsolat alakuljon ki a nevelésben együttműködő felek között néhány dolgot érdemes szem előtt tartani:

- folyamatos tájékoztatása a partnereknek az intézményben folyó munkáról
- első találkozásoknál tisztázni a kompetencia határokat az érdekelt felek között
- változatos kommunikációs módok alkalmazása (írásos anyagok, telefon, email stb.)
- verbális kommunikáció legyen kulturált, tiszteletteljes.

A FEJZET ELSAJÁTÍTÁSÁT BEGYAKORLÓ FELADATOK:

1. Szituációs játék hogyan motiválja a pedagógus a családokat arra, hogy szerepet vállaljanak az óvoda által szervezett programokba, hogyan lehet bevonni a szülőket az óvodai rendezvények részvételébe.
2. Gyűjtsék össze: milyen lehetősége van az óvodapedagógusnak a szülőkkel való kapcsolattartásra együttműködés megerősítése érdekében? Listázás után jelöljék a szemléletformáló kapcsolattartási formákat.
3. Egyénileg írjanak fel egy partnert, aki segíthet a fenntarthatósági szemléletformálás támogatásában. Kiscsoportban gyűjtsék össze partnereket, a rendszerezés után, dolgozzák ki az együttműködés formákat.

A FEJZET ELSAJÁTÍTÁSÁT ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK:

- Milyen védőfaktorokat ismer? A fenntarthatósági szempontokat figyelembe véve, egy példán mutassa, be milyen módon segítheti a családokat?
- Családdal együttműködve milyen tevékenységeken keresztül vezethetjük rá a gyermeket a környezet védelmére?